

Kina som geoekonomisk aktör

—
Helena Löfgren & Alexis von Sydow

I korthet

- **Beroende av export och inhemsk omställning**
Kina befinner sig i en kritisk strukturomvandling där man försöker minska sårbarheten genom ökad inhemsk konsumtion, men landet förblir i hög grad beroende av export för att upprätthålla tillväxten.
- **Teknologisk autonomi som säkerhetspolitik**
Ambitionen att uppnå självförsörjning inom halvledare, AI och grön teknik är inte bara ekonomisk utan ses som en förutsättning för nationell suveränitet och politisk stabilitet.
- **Strategiskt utnyttjande av dominans**
Kina använder sin kontroll över kritiska råvaror såsom sällsynta jordartsmetaller och sin enorma marknad som diplomatiska påtryckningsmedel mot länder som går emot Peking.
- **Regional maktbalans och rivalitet**
Genom frihandelsavtal såsom RCEP och strategier såsom BRI stärker Kina sitt inflytande i det Globala Syd, samtidigt som rivaliteten med USA har eskalerat till ett omfattande handelskrig med höga tullsatser och exportrestriktioner.
- **Historiskt trauma driver strategin**
Erfarenheterna från "förödmjukelsens århundrade" präglar Kinas vilja att aldrig mer vara beroende av västmakterna, vilket motiverar dagens strävan mot en multipolär världsordning.

Helena Löfgren

Helena Löfgren är analytiker vid Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK).

Alexis von Sydow

Alexis von Sydow är analytiker vid Nationellt kunskapscentrum om Kina (NKK).

Kina – en jätte som skriver om världsekonomins spelplan

Kina är idag världens näst största ekonomi i nominella termer och den största i köpkraftstermer. Detta är resultatet av en rekordsnabb tillväxt som varat i över fyra decennier, där Kina under lång tid drog nytta av globaliseringen i en värld präglad av amerikansk maktdominans och liberala normer. Kinas formidabla geoekonomiska styrkor inkluderar världens överlägset största tillverkningskapacitet, en hög grad av dominans inom en mängd kritiska råvaror, liksom dess status som viktigaste handelspartner för en överväldigande majoritet av jordens länder.

Kinas framväxt har idag medfört en bipolarisering av världspolitiken, vilket är en huvudfaktor bakom det som ibland beskrivs som globaliseringens tillbakagång. Dessa skeenden har radikalt ändrat förutsättningarna för Kinas ekonomiska utveckling. Landet navigerar idag ett mer fragmenterat och konkurrensutsatt globalt landskap, inte minst med landets pågående ekonomiska konflikt med USA. Högre handelshinder och en mer fragmenterad global ekonomi riskerar att leda till minskad efterfrågan på kinesisk export. Spänningar kring Taiwan och andra geopolitiska oroshärddar ökar risken för ekonomiska störningar och kan negativt påverka det

kinesiska investeringsklimatet.¹ Ökade ansträngningar från länder som USA att minska sitt beroende av kinesisk teknologi hämmar Kinas förutsättningar inom högteknologiska sektorer och begränsa Kinas tillgång till viktig teknologi. Men Kinas ekonomiska problem beror inte bara på det internationella landskapet. Kina har även inhemska utmaningar som en åldrande befolkning, hög ungdomsarbetslöshet, krisande fastighetssektor, och höga skuldsättningsnivåer hos provinsregeringar.² Det finns även en långsiktig ambition liksom ett behov och en nygammal ambition att gå över till en mer konsumtionsdriven tillväxtmodell. Kinas förmåga att ställa om sin ekonomi genom att öka den inhemska konsumtionens andel i den totala ekonomin, uppnå teknologisk autonomi och bygga starkare band med nya handelspartners kommer att vara avgörande för dess framtida geoekonomiska position.³

Den här briefen undersöker den historiska bakgrunden till Kinas geoekonomiska medvetande, Kinas styrkor och svagheter i den geoekonomiska konkurrensen, landets geoekonomiska strategi och initiativ, liksom dess relationer till några viktiga globala partner och rivaler.

¹ Hale, T. (2025, April 30). *China's manufacturing activity shrinks as US tariffs take effect*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/3f81cec8-6d0c-4a11-97d3-2cbe78a5e284>

² Feng, R. (2024, April 24). *The folly of China's real-estate boom was easy to see, but no one wanted to stop it*. The Wall Street Journal.

<https://www.wsj.com/real-estate/china-real-estate-bubble-bust-35a2b7db>

³ Sicular, T., Yang, X. & Gustafsson, B. (2025, November 30). *China's middle-income class, macroeconomic growth, and common prosperity*. China Leadership Monitor. <https://www.prcleader.org/post/china-s-middle-income-class-macroeconomic-growth-and-common-prosperity>

Självförsörjning och statlig kontroll som svar på historisk sårbarhet

Kinas historiska medvetande är starkt präglad av "förödmjukelsens århundrade" (1839–1949).⁴ Ett Kina som var starkt försvagat av interna konflikter tvingades då ingå "ojämlika handelsavtal" med västmakterna och Japan. Kina fick avträda territorier, till exempel Hongkong och andra koncessioner, till kolonialmakterna och motstod ett fullskaligt invasionsförsök från Japan under perioden 1937–1945. Erfarenheten har skapat en stark misstänksamhet mot västlig dominans och gjort det till ett mål för Kina att aldrig mer bli beroende av andra.⁵ Självförsörjning, nationell suveränitet och inhemsk kontroll över centrala teknikområden har varit grundbultar i Kommunistpartiets ledarskap ända sedan Folkrepublikens grundande.⁶ Detta är även viktig bakgrund till den kinesiska politiken att undvika formella allianser.⁷ För att behålla makten och säkra det nationella oberoendet har kommunistregimen tidvis underkastat befolkningen extrema umbäranden, till exempel under svältkatastrofen på 1960-talet, som till stor del hade sin grund i en

orealistiskt ambitiös planekonomisk politik syftande till självförsörjning.

Den historiska erfarenheten av perioden sedan 1978, som i Kina betecknas "reform och öppnande", har i Kina inskräppts att det går att utvecklas i en globaliserad värld utan att ge upp statlig kontroll över ekonomin eller reformera enpartistytret.⁸ Kinas spektakulära ekonomiska tillväxt sedan den doktrinära planekonomins övergivande 1978 och landets idag centrala ställning i världens leverantörs- och tillverkningskedjor har av kommunistpartiet använts som bevis för korrektheten på den inslagna vägen.

Kina påverkades starkt av Sovjetunionens sammanbrott 1991. Den lärdom som regimen drog av kommunismens kollaps i Europa är att politisk liberalisering skulle kunna leda till att Kommunistpartiet förlorar makten över Kina och att Kina förlorar kontrollen över sina territorier.⁹ Detta är synnerligen viktigt i relation till territorierna Xinjiang och Tibet, där Kinas överhöghet över nationella minoriteter upprätthålls med tidvis mycket brutalt våld. Dessa områden är mycket ekonomiskt viktiga för Kina i och med deras stora area och naturresursrikedomar,

⁴ Metcalf, M. (2022). *The national humiliation narrative*. Association for Asian Studies. <https://www.asianstudies.org/publications/eaas/archives/the-national-humiliation-narrative-dealing-with-the-present-by-fixating-on-the-past/>

⁵ Tischler, M. (2020, August 18). *China's "never again" mentality*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2020/08/chinas-never-again-mentality/>

⁶ Marcopolo Archive, *China's Self-Reliance Push: Xi Jinping and the Maoist Legacy*, <https://archivemacropolo.org/analysis/china-self-reliance-xi-jin-ping-mao?rp=m>

⁷ Resnick, E. N. & Sworn, H. E. (2023, May 30). *China and the alliance allergy of rising powers*. War on the

Rocks.: <https://warontherocks.com/2023/05/china-and-the-alliance-allergy-of-rising-powers/>

⁸ Alqahtani, K. M. (2022, April 29). *Review of Chinese economy development from 1978 to 2022*. Business Management and Strategy, 13(1). Macrothink Institute. <https://www.macrothink.org/journal/index.php/bms/article/download/19807/15333>

⁹ Dimitrov, M., Perry, E., Thomas, N. & Buckley, C. (2023, May 8). *Chinese assessments of the Soviet Union's collapse*. Center for Strategic and International Studies. <https://interpret.csis.org/chinese-assessments-of-the-soviet-unions-collapse/>

men också för deras stora strategiska och symboliska betydelse.¹⁰

Sedan den globala finanskrisen 2008 har Kina i ökande grad ansett att dess "statskapitalistiska" modell i själva verket är överlägsen det västerländska ekonomiska systemet.¹¹ Det har ytterligare bekräftat Kina i dess syn att man är på rätt väg och under Xi Jinpings ledarskap även på nytt väckt liv i en marxistiskt inspirerad historieskrivning där Kina är på väg att inta sin rättmätiga plats som stormakt.¹² Kina kritiserar idag ofta den existerande globala ordningen, som man anser vara dominerad av västliga och speciellt amerikanska intressen, och förespråkar en multipolär världsordning.

Kinas styrkor: produktion, teknik och strategiska monopol

En av Kinas främsta ekonomiska styrkor är dess oöverträffade produktionskapacitet. Kina har en stor marknad, högutbildad arbetskraft inom speciellt teknik och ingenjörskonst, och infrastruktur i internationell toppklass. Som ett resultat av detta uppgår Kinas tillverkningskapacitet idag enligt de flesta uppskattningar till över

30 procent av världens totala tillverkning, eller mer än övriga topp 10-länderna tillsammans.¹³ Landet är närmast unikt i att besitta helt inhemska leveranskedjor inom många högteknologiska produktionssegment. Dess förmåga att konkurrera inom sektorer med både hög och låg förädlingsgrad gör kinesiska företag starkt positionerade på den globala marknaden. Genom sin dominerande roll i tillverkningen kan Kina påverka globala standarder inom olika sektorer.

Kinas stora produktion har i många länder lett till ett beroende av kinesiska varor, en position som ger Kina inflytande i internationella handelsrelationer och i geopolitiska förhandlingar. Ett viktigt exempel är Kinas ibland nära monopolliknande kontroll över brytning och bearbetning av sällsynta jordartsmetaller och andra kritiska råvaror.¹⁴ Kina utnyttjar nu aktivt sin kapacitet att begränsa exporten av kritiska material som påtrykningsmedel och förhandlingsbricka i handelskonflikter och politiska dispyter med andra länder.¹⁵

Kina har även snabbt växt fram som en ledare inom ny teknik, en styrka som ger Kina

¹⁰ BER Staff. (2019, October 22). *Persecution for profit: China's economic strategy in Xinjiang*. Berkeley Economic Review.

<https://econreview.studentorg.berkeley.edu/persecution-for-profit-chinas-economic-strategy-in-xinjiang/>

¹¹ Zhao, T. (n.d.). *China's perceptions and its foreign policy approach*. Carnegie-Tsinghua Center. https://cistp.gatech.edu/sites/default/files/programs/China%E2%80%99s%20Perceptions%20and%20Its%20Foreign%20Policy%20Approach_Zhao.pdf

¹² Rudd, K. (2022, October 11). *The world according to Xi Jinping*. Asia-Pacific Leadership Network. https://www.apln.network/news/member_activities/the-world-according-to-xi-jinping

¹³ Baldwin, R. (2024, January 17). *China as the world's sole manufacturing superpower*. Centre for Economic Policy Research.

<https://cepr.org/voxeu/columns/china-worlds-sole-manufacturing-superpower-line-sketch-rise>

¹⁴ Dempsey, H., Hodgson, C., Inagaki, K. & White, E. (2025, April 20). China's rare earths controls prompt fears of auto shortages and shutdowns. Financial Times. <https://www.ft.com/content/b8269eff-b60a-435f-8e85-43f9fa36f9c2>

¹⁵ Jackson, L., Lv, A., Onstad, E. & Scheyder, E. (2025, April 4). *China hits back at US tariffs with rare earth export controls*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/china-hits-back-us-tariffs-with-rare-earth-export-controls-2025-04-04/>

möjlighet att sätta globala tekniska standarder inom områden där landet är framstående.¹⁶ Man har gjort betydande framsteg inom forskning och utveckling och är ledande inom vissa teknologier som 5G, digital betalning, AI och grön teknologi. Kina ökar sitt globala inflytande genom att exportera avancerad teknologi och bygga digital infrastruktur (till exempel genom Digital Silk Road).¹⁷ Kina har visat på en allt större förmåga att både locka och utbilda välutbildad arbetskraft.¹⁸

Kina har även stora finansiella resurser som utnyttjas för geoekonomiska syften. Ett exempel är de omfattande infrastrukturprojekten inom BRI. Genom ekonomiskt stöd till utvecklingsländer bygger Kina politiska partnerskap och ökar sitt inflytande i internationella forum. Med hjälp av finansiella institutioner såsom AIIB och BRICS-banken skapar Kina alternativa finansiella system som i framtiden skulle kunna utmana det västerländska dominerade systemet. Kina har kritiserats för att hålla sin valuta på en artificiellt låg nivå, vilket gynnar landets exportsektor och

försvårar för tillverkare i andra länder att konkurrera på pris.¹⁹

Inhemska strukturella utmaningar minskar Kinas geoekonomiska handlingsutrymme

Trots växande globalt ekonomiskt inflytande står Kina inför flera betydande geoekonomiska utmaningar som kan påverka dess förmåga att uppnå sina strategiska mål. Kinas stora befolkning gör landet beroende av import för att trygga tillgången på nödvändiga resurser och livsmedel.²⁰ Kina är därmed sårbart för prisfluktuationer, försörjningsavbrott och politiska påtryckningar från exporterande länder. Brist på viktiga råvaror kan direkt påverka Kinas industriella produktion, energisäkerhet och därmed ekonomiska tillväxt. Även Kinas stora importberoende av energi gör landet känsligt för geopolitiska spänningar i Mellanöstern och andra energiproducerande regioner.²¹ Beroendet av metaller såsom koppar och järnmalm skapar en potentiell sårbarhet i relationerna med de exporterande länderna.²²

¹⁶ Wu, Y. (2022, July 26). *China Standards 2035 Strategy: Recent developments and implications for foreign companies*. China Briefing. <https://www.china-briefing.com/news/china-standards-2035-strategy-recent-developments-and-their-implications-foreign-companies/>

¹⁷ Mardell, J., Arcesati, R. & Eder, T. S. (2019, August 28). *Networking the Belt and Road*. MERICS. Tillgänglig på: <https://merics.org/en/tracker/networking-belt-and-road-future-digital>

¹⁸ Wang, V. (2025, February 10). *What DeepSeek's success says about China's ability to nurture talent*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2025/02/10/world/asia/china-deepseek-education.html>

¹⁹ Kroeber, A. R. (2011, September 7). *China's currency policy explained*. Brookings Institution. Tillgänglig på:

<https://www.brookings.edu/articles/chinas-currency-policy-explained/>

²⁰ Liu, Z. Z. (2023, January 25). *China increasingly relies on imported food*. Council on Foreign Relations. Tillgänglig på: <https://www.cfr.org/article/china-increasingly-relies-imported-food-thats-problem>

²¹ Feng, R. (2023, July). *China's energy security and geopolitical imperatives*. ScienceDirect. Tillgänglig på: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2949821X23000339>

²² Wilson, T. & Hodgson, C. (2025, April 29). *China's copper supplies set to run out as US tariffs bite, says Mercuria*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/72da3728-906c-4124-8700-841adbe61f18>

Murphy, F. & Guoping, L. (2022, August 8). *China's plan to reduce iron ore dependence*. Nikkei Asia.

Trots omfattande satsningar på inhemsk innovation är Kina beroende av utländsk teknologi inom vissa områden, särskilt halvledare, flygplansteknik och avancerade biologiska läkemedel.²³ Begränsningar av tillgången på dessa varor kan hämma Kinas förmåga att utveckla strategiska industrier, uppnå teknologisk autonomi och konkurrera på lika villkor globalt.²⁴ Det gör också landet sårbart för exportkontroller och andra restriktioner från teknologiskt ledande länder.

Som en stor exportnation är Kina känsligt för internationella sanktioner och ökade handelshinder från viktiga handelspartners som kan leda till minskad export, förlorade marknadsandelar och således skada den ekonomiska tillväxten som är starkt beroende av exportsektorn. Det pågående handelskriget mellan USA och Kina illustrerar de ekonomiska konsekvenserna av tullar och handelshinder.

Kinas territoriella anspråk i Ostasien, särskilt ambitionen att införliva Taiwan, skapar spänningar med grannländer och USA. Detta är en faktor för regional instabilitet som kan störa handel, investeringar och

<https://asia.nikkei.com/Spotlight/Caixin/China-s-plan-to-break-foreign-iron-ore-dependence-Mine-more-at-home>

²³ Wright, L. et al. (2024, July 18). *No quick fixes: China's long-term consumption growth*. Rhodium Group. <https://rhg.com/research/no-quick-fixes-chinas-long-term-consumption-growth/>

Huang, R. & Kubota, Y. (2025, May 1). *Trade war exposes China's dependence on U.S. for auto chips*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/world/china/trade-war-exposes-chinas-dependence-on-u-s-for-auto-chips-41df1ae7>

Holderness, A., Velazquez, N., Phillips, J., Sanders, G. & Cook, C. R. (2023, March 21). *Powering proliferation: The global engine market and China's indigenization*.

energiförsörjning. Högre konfliktnivåer i regionen kan få allvarliga ekonomiska konsekvenser för Kina, bland annat genom sanktioner från andra länder eller uteblivna utländska investeringar.

Inhemska problem som hög skuldsättning, åldrande befolkning och behovet av att skifta till en mer konsumtionsdriven tillväxtmodell påverkar indirekt Kinas geoekonomiska styrka och handlingsfrihet. Man har exempelvis problem att få i gång den inhemska konsumtionen då en upplevd osäkerhet gör att hushållen har ett förhållandevis högt sparande.²⁵ Den svaga inhemska konsumtionen gör att Kina är starkt beroende av export till externa marknader, vilket skapar en sårbarhet i ekonomin genom det stora beroendet av exportsektorn.

Kinas geoekonomiska strategi kombinerar regionala dominans med globalt inflytande

Kina har en mångfacetterad geoekonomisk strategi med både regionala och globala målsättningar. Kinas övergripande intressen inkluderar att främja ekonomisk tillväxt, öka sitt globala inflytande, säkra tillgång till

Center for Strategic and International Studies (CSIS). <https://www.csis.org/analysis/powering-proliferation-global-engine-market-and-chinas-indigenization>

²⁴ Chen, E. (2025, April 27). *Freezing China out of setting AI rules*. The Wire China. <https://www.thewirechina.com/2025/04/27/freezing-china-out-of-setting-the-rules-for-ai-beijing-academy-of-artificial-intelligence/>

²⁵ Wright, L. et al. (2024, July 18). *No quick fixes: China's long-term consumption growth*. Rhodium Group. Tillgänglig på: <https://rhg.com/research/no-quick-fixes-chinas-long-term-consumption-growth/>

viktiga resurser och teknologi samt forma den globala ordningen i enlighet med sina intressen. Detta inkluderar ett större inflytande i internationella organisationer och förmåga att forma globala normer och regler. Regionalt innebär det även att fortsätta etablera sig som den dominerande ekonomin i Asien. För att minska beroendet av utländsk teknologi strävar Kina efter att bli ledande inom nyckelområden som AI, 5G och 6G, halvledare, grön teknologi och bioteknik.²⁶ Detta inkluderar en uppbyggnad av energi- och livsmedelssäkerhet, skydd av viktiga försörjningskedjor och säkerställande av politisk stabilitet inom landet, vilket ses som en förutsättning för fortsatt ekonomisk utveckling.²⁷ Även om exporten fortfarande är en viktig del av Kinas ekonomi, arbetar landet aktivt för att skapa en mer balanserad struktur genom att öka den inhemska konsumtionen, vilket skulle stärka dess motståndskraft mot externa ekonomiska störningar. Men högst troligt kommer landet vara beroende av export under den närmsta framtiden, då omstruktureringen av den inhemska ekonomin går trögt.

Ett av Kinas viktigaste geoekonomiska initiativ är Belt and Road Initiative (BRI, 一带一路).²⁸ Det är ett massivt

infrastrukturprojekt som initialt syftade till att knyta samman Asien, Europa och Afrika genom investeringar i transportleder, energiinfrastruktur och digitala nätverk men som idag spridit sig över världen. Detta ökar Kinas ekonomiska och politiska inflytande i speciellt det Globala Syd och ger även Kina tillgång till råvaror avgörande för landets livsmedelsförsörjning. En del av BRI innebär även utbyggnad av digital infrastruktur och främjande av digital handel längs de nya ekonomiska korridorerna. Ett annat exempel på en geoekonomisk strategi är tvåsidig cirkulation (国内国际双循环) som lanserades 2020 och fokuserar på att öka den inhemska ekonomiska cirkulationen samtidigt som man förblir öppet för internationell handel och investeringar.²⁹ Även denna är en satsning på ökad inhemska produktion och konsumtion för att minska beroendet av omvärlden.

En regional satsning är Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), ett frihandelsavtal mellan 15 länder i Asien och Oceanien, där Kina spelar en central roll.³⁰ Avtalet ska bredda och fördjupa engagemanget mellan länderna och öka deras deltagande i den ekonomiska utvecklingen i den öst- och sydöasiatiska

²⁶ Doshi, R., de La Bruyère, E., Picarsic, N. & Ferguson, J. (2021, April). *China as a cyber great power: Beijing's two voices in telecommunications*. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/china-as-a-cyber-great-power-beijings-two-voices-in-telecommunications/>

²⁷ Wei, L. (2022, January 13). *China looks to secure supplies as strains with U.S. grow*. The Wall Street Journal. <https://www.wsj.com/world/china/china-looks-to-secure-supplies-as-strains-with-u-s-and-its-allies-grow-11642075381>

²⁸ Jie, Y. & Wallace, J. (2022, December, updated). *What is China's Belt and Road Initiative?* Chatham House.

<https://www.chathamhouse.org/2021/09/what-chinas-belt-and-road-initiative-bri>

²⁹ Haapaniemi, F. (2023, March 27). *Tvåsidig cirkulation: Kinas nya ekonomiska strategi*. NKK. <https://kinacentrum.se/publikationer/tvasidig-cirkulation-kinas-nya-ekonomiska-strategi-for-langsigtigt-hallbar-tillvaxt/>

³⁰ ASEAN. (n.d.). *Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP)*. <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/regional-comprehensive-economic-partnership-rcep/>

regionen. Länderna som ingår i RCEP utgör nästan 30 procent av den globala BNP:n och avtalet anses stärka de regionala ekonomiska banden och kan även innebära ett minskat beroende av västliga marknader.³¹ Kina arbetar även för ett ökat inflytande i befintliga internationella organisationer och har även skapat egna, såsom Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) och New Development Bank, som är knuten till BRICS-samarbetet.³²

Bland Kinas viktigaste regionala intressen finns en integration av Taiwan i Folkrepubliken, det är ett av Kinas kärnintressen och även ett långsiktigt politiskt mål. Taiwan är en globalt integrerad, högt utvecklad, exportorienterad ekonomi – speciellt inom teknologi och tillverkning av halvledare och elektronik. En kinesisk militär invasion av Taiwan skulle förutom mänskligt lidande även utlösa en global ekonomisk kris, inte bara för Taiwan, utan även för Kina och för den globala ekonomin.³³ En konflikt i Taiwansundet, en central farled för sjöfarten, skulle störa de globala handelsflödena och leda till högre priser, förseningar och omfattande ekonomisk osäkerhet.

Den geoekonomiska strategin innehåller även element av tvång och påtryckningar. Ett exempel är Kinas åtgärder mot Litauen efter

att landet 2021 tillät Taiwan att öppna ett representationskontor i Vilnius. Kina, som betraktar Taiwan som en utbrytarprovins, inte bara nedgraderade sina diplomatiska relationer med Litauen utan genomförde en rad ekonomiska åtgärder mot landet.³⁴ Det innebar ett avlägsnande av Litauen från sitt tullsystem, avvisande av importlicenser, påtryckningar på multinationella företag att bryta banden med Litauen och störningar av leveranskedjor såsom blockerande av import från andra EU-länder om de innehöll litauisktillverkade komponenter. Andra länder har också utsatts för motsvarande ekonomiska åtgärder som svar på ett politiskt missnöje från Peking.³⁵

Det kinesiska politiska systemet ger ledningen stora möjligheter att styra näringsliv, finans och teknik utifrån både inhemska och externa politiska målsättningar. Den kinesiska ekonomin befinner sig för närvarande i ett övergångsstadium, där är ambitionen att högteknologiska industri ska driva tillväxten. Tidigare drevs tillväxten i hög grad av investeringar i fastigheter och infrastruktur. Den aktiva industripolitiken med stora investeringar i strategiska industrier har hjälpt Kina att ta den globala ledningen inom sektorer som grön teknik, vilket skapar förutsättningar för ökad geoekonomisk

³¹ Ibid.

³² Horta, K. & Wang, W. (2022, May). *The Beijing-led Asian Infrastructure Investment Bank*. Heinrich Böll Foundation. <https://www.boell.de/en/2021/10/22/beijing-led-asian-infrastructure-investment-bank>

World Economic Forum. (n.d.). *New Development Bank*. <https://www.weforum.org/organizations/new-development-bank/>

³³ Vest, C. et al. (2022, December 14). *The global economic disruptions from a Taiwan conflict*. Rhodium

Group. <https://rhg.com/research/taiwan-economic-disruptions/>

³⁴ Council on Foreign Relations. (2022, May 12). *An analysis of China's economic coercion against Lithuania*. <https://www.cfr.org/blog/analysis-chinas-economic-coercion-against-lithuania>

³⁵ Adachi, A., Brown, A. & Zenglein, M. J. (2022, August 25). *Fasten your seatbelts: How to manage China's economic coercion*. MERICS. <https://merics.org/en/report/fasten-your-seatbelts-how-manage-chinas-economic-coercion>

dominans i takt med att världens beroende av dessa teknologier växer.

Sammanfattningsvis har Kina en mycket tydlig geoekonomisk strategi och en ambitiös målbild för sin roll både regionalt och globalt. Strategierna som Kina genomför är omfattande och indikerar en långsiktig och strategisk ansats och präglas av en strävan efter ökad ekonomisk makt, teknologiskt ledarskap och ett större globalt inflytande - på samma gång som man adresserar inhemska utmaningar och säkerhetsintressen genom de geoekonomiska satsningarna.

Geopolitiskt intressestyrda ekonomiska samarbeten

Ryssland är Kinas viktigaste strategiska partner. Länderna har historiskt ofta haft dåliga relationer, men förenas idag av att båda har USA som sin främsta rival. Idag är det ekonomiska samarbetet mycket omfattande och har ökat i betydelse sedan Rysslands invasion av Ukraina 2022.³⁶ Ryssland tillhandahåller främst energi och metaller till Kina, medan Kina tillhandahåller

teknik, industriprodukter och kapital till Ryssland. En ökande del av handeln mellan länderna sker i kinesiska yuan. Länderna har även ett omfattande försvarssamarbete med gemensamma övningar och Kinas ekonomiska stöd förblir oundgängligt för den ryska krigsinsatsen i Ukraina. Relationen till Ryssland präglas av en allt större maktobalans. Kinas BNP är till exempel över 10 gånger så stor som Rysslands.

ASEAN-länderna är Kinas största handelspartner som grupp.³⁷ Det finns omfattande handelsrelationer och synergier med dessa länder, där tillväxt i Kina även skapar tillväxt i ASEAN. Kina har gjort stora investeringar i infrastruktur i regionen, bland annat järnvägar.³⁸ Flera afrikanska länder är viktiga partner till Kina inom försörjning av naturresurser. Det gäller framför allt mineral och metaller, som Kina är Afrikas största köpare av.³⁹ Kina importerar även mycket energi från Afrika. Afrikanska länder är även pålitliga diplomatiska partners som till exempel stödjer Kinas anspråk på Taiwan och i hög grad röstar som Kina i FN.⁴⁰ Kina får även allt större inflytande i Centralasien, som bland annat utgör en viktig transportkorridor i Sidenvägsinitiativet.⁴¹ I detta avseende är

³⁶ von Essen, H. (2023, July 3). *Russia-China Economic Relations Since the Full-Scale Invasion of Ukraine*. NKK. <https://kinacentrum.se/publikationer/russia-china-economic-relations-since-the-full-scale-invasion-of-ukraine/>

³⁷ Wester, S. (2023, November 8). *Balancing act: Assessing China's growing economic influence in ASEAN*. Asia Society Policy Institute. <https://asiasociety.org/policy-institute/balancing-act-assessing-chinas-growing-economic-influence-asean>

³⁸ Guild, J. (2025, April 22). *China's bet on railways in Southeast Asia is starting to pay off*. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2025/04/chinas-bet-on-railways-in-southeast-asia-is-starting-to-pay-off/>

³⁹ Nyabiage, J. (2024, February 1). *China-Africa trade hit US\$282 billion in 2023, but Africa's trade deficit*

widens, with commodity prices a key factor. South China Morning Post. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3250552/china-africa-trade-hit-282-billion-2023-africas-trade-deficit-widens-commodity-prices-key-factor>

⁴⁰ Ministry of Foreign Affairs of China. (2024, September 5). *Beijing Declaration on jointly building an all-weather China-Africa community*. https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyxw/202409/t20240905_11485993.html

⁴¹ Meena, A. (2025, February 16). *China's role in Central Asia*. E-International Relations. <https://www.e-ir.info/2025/02/16/chinas-growing-role-in-central-asia/>

även Pakistan en viktig partner, som dessutom balanserar rivalen Indien.⁴²

Kinas handelsrelationer med EU är starka men de politiska spänningarna med unionen växer. Kina har fördjupat sina ekonomiska relationer med vissa mer Kinavänliga stater (Ungern, men även Spanien), och visar en markerad tendens att värdera sina bilaterala relationer med enskilda EU-länder över relationen med unionen.⁴³ Ett övergripande mål för Kina är att knyta Europa till sig med ekonomiska medel – bland annat i syfte att försvaga den ekonomiska och politiska axeln USA-Europa – liksom att förhindra europeisk enighet om ekonomiska åtgärder mot Kina på unionsnivå.⁴⁴ Kina utnyttjar här ofta de viktiga synergier som finns mellan Kina och Europa inom grön energi.⁴⁵ Kina är en kritisk leverantör av grön teknik till rimlig kostnad, men också en strategisk konkurrent på det området då Europa också vill etablera en egen grön industri.

Kinas rivaler: USA i centrum

Kinas främsta geoeconomiska (och geopolitiska) rival är USA. Rivaliteten mellan dessa två stormakter blir alltmer omfattande och utgör grunden till en övergripande

bipolarisering av världspolitiken. På det ekonomiska planet är kärnan av rivaliteten handel, teknik och finans. Det amerikanska handelsunderskottet mot Kina nådde 2024 nära 300 miljarder dollar.⁴⁶ Kinas framväxt som ett starkt innovationsland och ett viktigt tillverkningsland inom avancerad teknik har gradvis skapat reaktioner från USA i form av bland annat exportkontroller. Kinas beroende av det internationella dollarcentrerade finanssystemet har gett upphov till försök att etablera RMB som en internationell valuta, men Pekings starka kontroll av RMB och det faktum att den inte är fullt konvertibel på kapitalmarknaderna gör det svårt för internationella aktörer att fritt köpa, sälja och investera i den. RMB används inte heller i stor utsträckning inom den globala handeln, där USA-dollar fortfarande är den dominerande valutan.

USA har sedan Trumpadministrationens tillträde i januari 2025 kraftigt trappat upp den geoeconomiska konflikten med Kina. Tendensen är mot en gradvis frikoppling av de direkta banden mellan de två ländernas ekonomier. Ländernas ömsesidiga tullar på varandras export har kraftigt höjts och låg i början av 2026 på i genomsnitt 30-50%. Kina har infört kraftigt åtstramade

⁴² Gul, A. (2024, October 16). *Pakistan pushes for expansion of China's BRI plans*. Voice of America. <https://www.voanews.com/a/pakistan-pushes-for-expansion-of-china-s-bri-plans/7824296.html>

⁴³ Gizińska, I. & Uznańska, P. (2024, April 12). *China's European bridgehead: Hungary's dangerous relationship with Beijing*. OSW. <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2024-04-12/chinas-european-bridgehead-hungarys-dangerous-relationship>

⁴⁴ Bora, S., Lovely, M. E. & Simón, L. (2025, April). *Destined for division? US and EU responses to the challenge of Chinese overcapacity*. Peterson Institute for International Economics Policy Brief, 13(1).

<https://www.piie.com/sites/default/files/2025-04/pb25-2.pdf>

⁴⁵ Sanzay, A. & Tsang, B. (2024, July 18). *The great clean tech de-risking: the end of EU-China climate diplomacy?* E3G. <https://www.e3g.org/news/the-great-clean-tech-de-risking-the-end-of-eu-china-climate-diplomacy/>

⁴⁶ Office of the United States Trade Representative. (n.d.). *China trade summary*. <https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china>

exportkontroller på sällsynta jordartsmetaller och andra kritiska mineraler som behövs i bl.a. försvarsindustrin, elbilar och grön energi. Washington har stärkt sina restriktioner på teknik till Kina, inklusive AI-chip, mjukvara för halvledardesign och andra inputs i halvledarindustrin. Den kinesiska ledningen läser situationen som att USA försöker förhindra Kinas framfart och begränsa dess globala inflytande. Den ekonomiska konkurrensen mellan de två stormakterna är alltså i slutändan av strategisk natur.

Kina har även investeringar i amerikanska statsobligationer där landet efter Japan är den största ägaren, även om innehavet sjunker.⁴⁷ Huruvida Kina är berett att ta de ekonomiska risker som en omfattande försäljning av amerikanska statsobligationer skulle medföra är fortfarande oklart. Det råder även osäkerhet kring om detta överhuvudtaget är genomförbart, eftersom det saknas investeringsalternativ som kan mäta sig med amerikanska statsobligationer.⁴⁸

I Asien är Japan och Indien viktiga geoekonomiska rivaler till Kina. Rivaliteten med dessa två länder handlar i bred mening

om ledarrollen i regionen. I kraft av sin ekonomiska position är det Kina som har övertaget i maktbalansen med Indien och Japan, som dock har fördelen av goda relationer med USA. Indien ses alltmer som en långsiktig partner till väst, ett demokratiskt alternativ till Kina, ett land som industrialiseras snabbt och har en mer gynnsam demografisk profil än Kina.⁴⁹ Kina har dock avsevärt mer avancerad infrastruktur och industri än Indien. Japan förblir teknologiskt överlägset Kina i vissa avseenden såsom robotik och halvledare.⁵⁰

Europa är också i viktiga avseenden en rival till Kina, inte minst värderingsmässigt och i den viktiga frågan om Kinas stöd till Ryssland. Men även den ekonomiska relationen har blivit mer konkurrensinriktad på senare år med europeisk kritik mot kinesisk statsstyrning, rättsosäkerhet och industrisubventioner, som europeiska motparter menar leder till en ojämlig handelsrelation. EU har infört en politik för att "riskminimera" (de-risking) mot Kina.⁵¹ Kärnan av den politiken är att minska beroendet av Kina på vissa strategiskt viktiga områden. Ett komplicerat område i det avseendet är grön teknik, där Europa vill uppnå en större självförsörjning medan Kina

⁴⁷ Clarfelt, H., Alim, A. N. & Leng, C. (2025, February 19). *China's holdings of US Treasuries fall to lowest level since 2009*. Financial Times. <https://www.ft.com/content/73aef243-0518-42b5-b732-2e64ace3994c>

⁴⁸ Kroeber, A. R. (2011, September 7). *China's currency policy explained*. Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/articles/chinas-currency-policy-explained/>

⁴⁹ Bajpae, C. (2024, October). *Why the US–India relationship needs a healthy dose of realism*. Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2024/10/why-us-india-relationship-needs-healthy-dose-realism>

⁵⁰ Farquharson, D. (2024, May). *China through a Japanese lens*. Baillie Gifford. <https://www.bailliegifford.com/en/uk/individual-investors/insights/ic-article/2024-q2-china-through-a-japanese-lens-10047259/>

⁵¹ European Think-tank Network on China (ETNC). (2024, June). *Europe's de-risking from China*. Swedish Institute of International Affairs. <https://www.ui.se/globalassets/ui.se-eng/publications/other-publications/etnc-2024-national-perspectives-on-europes-de-risking-from-china.pdf>

redan dominerar, det har bland annat lett till [EU-tullar på elbilar](#) tillverkade i Kina.⁵² Den kinesiska sidan tenderar att tona ner konfliktytor och betona ömsesidigheten i Europarelationen, något som än mer betonats efter Washingtons höjda tullar under den nya Trumpadministrationen.

Sammanfattning

Kina står inför en avgörande omställning: landet försöker minska sitt exportberoende genom att stärka inhemsk konsumtion, men sårbarheten kvarstår. Teknologisk

självförsörjning inom halvledare, AI och grön teknik är inte bara en ekonomisk ambition – det är en säkerhetspolitisk nödvändighet. Samtidigt använder Kina sin råvarudominans och enorma marknad som strategiska påtryckningsmedel mot länder som utmanar Peking. Genom initiativ som BRI och RCEP stärker landet sin position i det Globala Syd, medan rivaliteten med USA har eskalerat till ett handelskrig med tullar och exportrestriktioner. Historiska erfarenheter av beroende av väst driver Kinas mål: att forma en multipolär världsordning där landet aldrig mer blir sårbart

⁵² Sanzay, A. & Tsang, B. (2024, July 18). *The great clean tech de-risking: the end of EU-China climate diplomacy?* E3G. <https://www.e3g.org/news/the-great-clean-tech-de-risking-the-end-of-eu-china-climate-diplomacy/>

European Commission. (2024, October 29). *Press release on China*. http://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5589

About UI

Established in 1938, the Swedish Institute of International Affairs (UI) is an independent research institute on foreign affairs and international relations. Any views expressed in this publication are those of the author. They should not be interpreted as reflecting the views of the Swedish Institute of International Affairs. All manuscripts are reviewed by at least two other experts in the field. Copyright of this publication is held by UI. You may not copy, reproduce, republish or circulate in any way the content from this publication except for your own personal and non-commercial use. Any other use requires the prior written permission of UI.